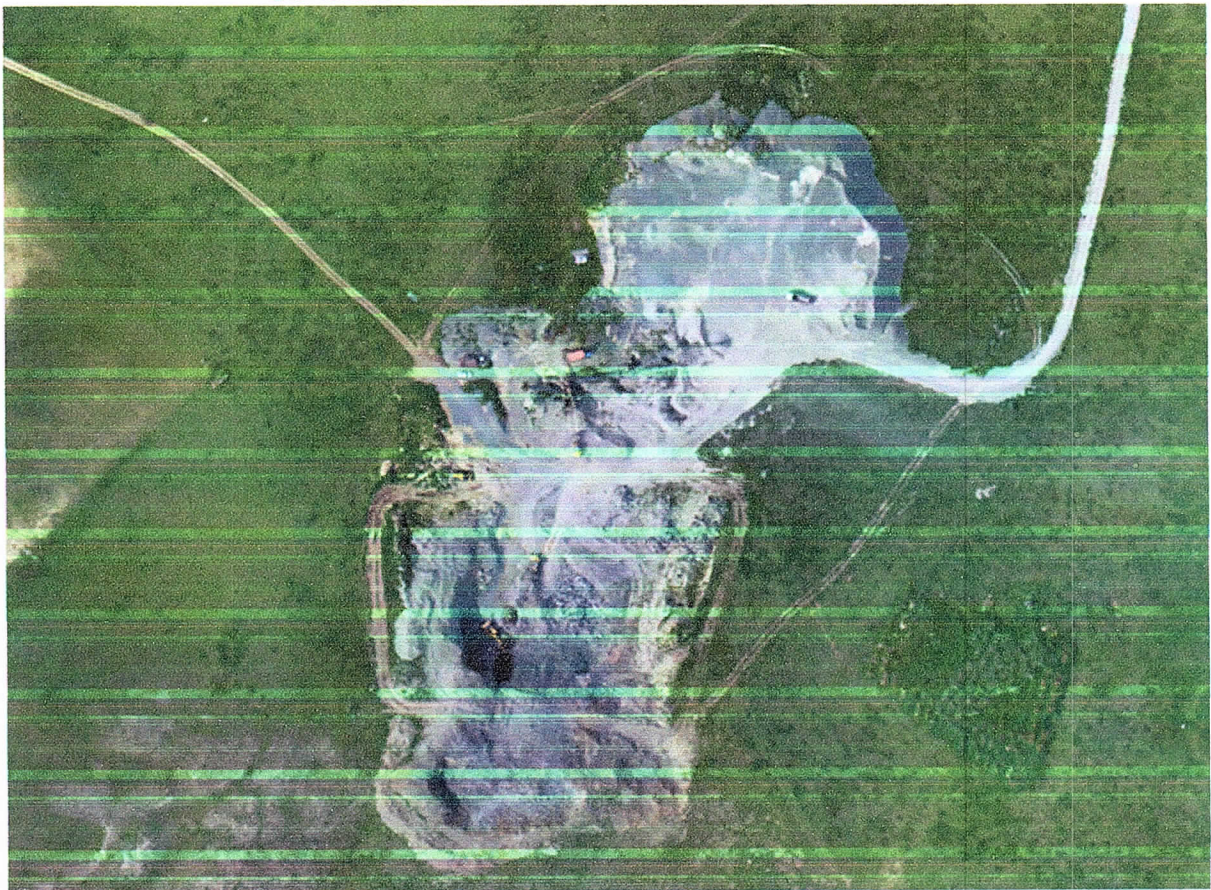

**ДАРХАН-УУЛ АЙМГИЙН ХОНГОР СУМАНД “ХАДАТ” НЭРТЭЙ ГАЗАРТ
ОРШИХ БАРИЛГЫН ЧУЛУУ ОЛБОРЛОХ ТӨСЛИЙН 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ
ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

**Дархан-Уул аймаг
2023 он**

Агуулга

ОРШИЛ.....	4
БҮЛЭГ 1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА.....	5
1.1. Төслийн нэр.....	5
1.2. Төсөл хэрэгжүүлэгч.....	5
1.3. Төслийн байршил.....	5
1.4. Орд ашиглах тусгай зөвшөөрөл.....	6
1.5. Ордын нөөц.....	6
1.6. Төслийн хүчин чадал.....	6
1.7. Уурхайн ажиллах горим.....	7
1.8. Тоног төхөөрөмж.....	7
1.9. Тэсэлгээний ажил.....	7
1.10. Ухаж ачих процесс.....	7
1.10.1. Уурхайн тээвэрлэх процесс.....	7
1.10.2. Овоолох процесс.....	8
2.11. Бутлан-ангилах хэсгийн технологи сонголт.....	8
2.11.1. Бутлан-ангилах хэсгийн технологийн горим.....	8
1.12. Цахилгаан хангамж.....	8
1.13. Аянгаас хамгаалах байгууламж.....	8
1.14. Усан хангамж.....	8
БҮЛЭГ 2. БОЛЗОШГҮЙ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ.....	9
3. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	11
4.1. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	12
4.2. Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээ.....	14
4.3. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө.....	16
4.4. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө.....	17
4.5. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр.....	19
4.6. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө.....	21
4.7. Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө.....	21

БҮЛЭГ 1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Хүснэгт 1. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн мэдээлэл

№	Үзүүлэлтүүд		
1	Аж ахуйн нэгжийн нэр		“Уулс ноён” ХХК
2	Улсын бүртгэлийн дугаар		1911010057
3	Уурхайн нэр		“Дарханы барилгын чулууны ордын Хадат хэсгийн барилгын чулууны орд”-ыг ил аргаар ашиглах төсөл
5	Ордын байршил	Нийслэл/Хот/ Аймаг	Дархан
6		Сум/Дүүрэг	Хонгор
7	Ашигт малтмалын төрөл		Барилгын чулуу
8	Ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн дугаар		ДА-005А
9	Ашиглалт эхэлсэн огноо		2019
10		Аймаг/Хот	Дархан
11		Сум/Дүүрэг	Дархан
12		Баг/Хороо	Өргөө баг, 21-р хороолол
13		Гудамж/Байр	Өөрийн байр
14		Аж ахуйн нэгжийн хаяг	Шуудангийн хайрцаг
15		Утас	976-99070804
16		Факс	Uulsnoyonllc.@gmail.com
17		Гар утас	-
18		Электрон шуудан	-
19		Вэб хуудас	-
20	Захирлын хаяг	Нэр	Захирал П.Энхтулга
21		Гар утас	976-99110054
22		Факс	-
23		Утас	-
24		Электрон шуудан	Uulsnoyonllc.@gmail.com

1.1. Төслийн нэр

Дархан-уул аймгийн Хонгор сумын нутаг дэвсгэрт орших “Дарханы барилгын чулууны ордын Хадат хэсгийн барилгын чулууны орд”-ыг ил аргаар ашиглах төсөл

1.2. Төсөл хэрэгжүүлэгч

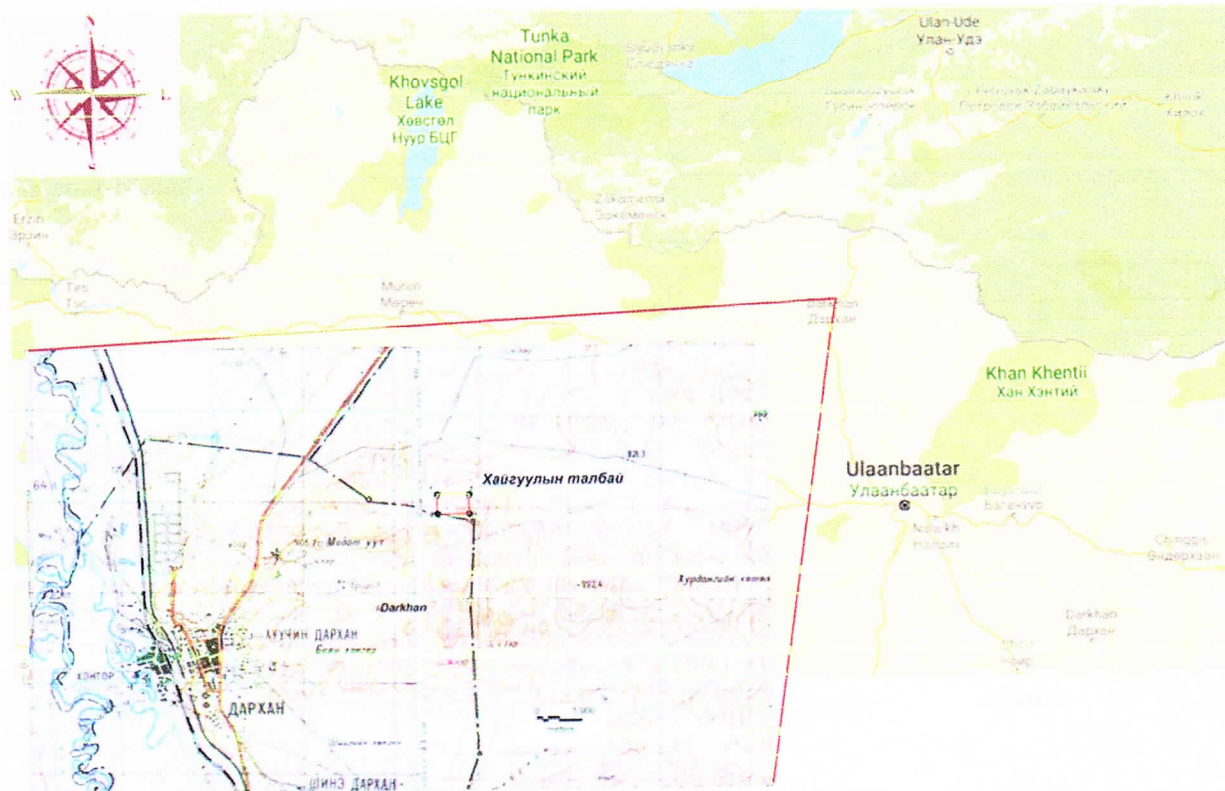
“Уулс ноён” ХХК нь 2007 онд уул уурхайн бусад олборлох үйл ажиллагаа, худалдаа үйлчилгээ, худалдааны зуучлал, газрын хэвлийн нөхөн сэрэгээлт зэрэг чиглэлээр үүсгэн байгуулагдсан бөгөөд Монгол Улсын 1911010057 тоот улсын бүртгэлийн гэрчилгээтэй, 2868687 тоот регистрийн дугаартай.

1.3. Төслийн байршил

“Дарханы барилгын чулууны ордын Хадат хэсгийн барилгын чулууны орд” нь Дархан-Уул аймгийн нутаг харьяалагдах ба Улаанбаатар хотоос хойш 235 км, Дархан хотоос зүүн хойш 5 км-т байрладаг.

Хүснэгт 2. Талбайн солбицол

№	Град	Мин	Сек	Град	Мин	Сек
1	106	00	34	49	31	25
2	106	01	08	49	31	25
3	106	01	08	49	31	11
4	106	00	34	49	31	11

Зураг 1. Төслийн байршлын зураг

1.4. Орд ашиглах түсгэй зөвшөөрөл

Дархан-уул аймгийн засаг даргын тамгын газраас “Уулс Ноён” ХХК-д 29.56 гектар талбай бүхий уурхайн эдэлбэрт ашигт малтмал ашиглах эрхийг олгож ДА-005А дугаар бүхий гэрчилгээг 2019 оны 06 сарын 03-ны өдөр олгосон.

“Уулс ноён” ХХК нь Дархан-Уул аймгийн Хонгор сумын нутагт орших “Дарханы барилгын чулууны ордын Хадат хэсгийн барилгын чулууны орд”-д 2018 онд геологи хайгуулын ажил, байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө зэргийг боловсруулан АМГТГ-ын геологийн хэлтэс, ЭБМЗ-ийн 2019 оны 04 сарын 12-ны хурлаар орж батлуулсан.

УУХҮЯ, АМГТГ газар, ЭБМЗ-ийн хурлаар орж 2019 оны 6-р сарын 27-ны өдөр ТЭЗҮ-ийг батлуулсан.

1.5. Ордын нөөц

“Дарханы барилгын чулууны ордын Хадат хэсгийн барилгын чулууны орд” нь В+С зэргээр нийт 9 блок ялган тооцоолж В зэргээр 1828.3 мян.м³ дайрга, С зэргээр 4082.4 мян.м³ дайрга, нийт В+С зэргээр 5910.7 мян.м³ дайрганы нөөц батапгаажуулсан байна. Үүнээс уурхайн хүрээ хязгаарт В зэргээр 1709.05 мян.м³ дайрга, С зэргээр 406.16 мян.м³ дайрга, нийт В+С зэргээр 2115.21 мян.м³ дайрга хамрагдаж байна.

1.6. Төслийн хүчин чадал

Үйлдвэрлэлийн хүчин чадлыг Тейлорын томъёоллыг ашиглан тооцоход 1 жилийн хугацаанд 189.5 мян.тн дайрга олборлохоор байна. Төсөл хэрэгжүүлэгч “Уулс ноён” ХХК нь 2019 оноос Дарханы районд орон сууцны бүтээн байгуулалтын ажил эхлэх гэж байгаатай холбогдуулан үйлдвэрлэлийн хүчин чадлыг 100.0 мян.м³/жил дайрга олборлон борлуулахаар төлөвлөж, уурхайн хүчин чадлыг 100.0 мян.м³/жил-ээр төлөвлөж ТЭЗҮ-г мэрэгжлийн компаниар хийлгүүлсэн.

Дарханы барилгын чулууны ордын Хадатын хэсгийн барилгын чулууны орд” -н уурхайгаас 2022 онд 35,5 мян.м³ барилгын чулуу олборлон борлуулна. Ил уурхайн сар

бүрийн олборлолт харилцан адилгүй байх ба сард хамгийн ихдээ 6,5 мян.м³ барилгын чулуу олборлохоор төлөвлөө.

1.7. Уурхайн ажиллах горим

Тус барилгын чулууны ил уурхайн 3-р жил буюу 2022 оны бэлтгэл ажлыг 05-р сарын 01-ээс эхлэн 11 сарын 01-ны хооронд барилгын чулуу олборлохоор төлөвлөсөн ба уурхай нийт 133 хоног ажиллана. Уурхайн ажиллах хоногийг дараах байдлаар тооцоолов.

Хүснэгт 3. Ил уурхайн ажлын горим

№	Үзүүлэлт	Х.нэгж	Хэмжээ
1	Хуанлийн	хоног	184
2	Баяр ёслол	хоног	5
3	Амралт, засвар үйлчилгээ	хоног	28
4	Уурхайн жилд цэвэр ажиллах хоног	хоног	152
5	Хоногт ажиллах ээлжийн үргэлжлэх хугацаа	цаг	10
6	Ээлжийн тоо	ш	1
7	Ээлжийн үргэлжлэх хугацаа, цаг	цаг	10
8	Ээлжийн дэх сул зогсолт (цайны цаг, тос түлш нэмэх), цаг	цаг	1
9	Ээлжийн бэлтгэл, төгсгөл, цаг	цаг	1
10	Ээлжийн сул зогсолт	цаг	2
11	Бүтээлтэй ажиллах цаг	цаг	8
12	Цаг ашиглалт	-	0.89
13	Жилд ажиллах нийт цаг	мот/цаг	1216

1.8. Тоног төхөөрөмж

Хүснэгт 4. Тоног төхөөрөмжийн жагсаалт

№	Төрөл	Марк	Нэгж	Тоо	Үзүүлэлт
1	Экскаватор	HITACHI 470	ш	1	2.6 м ³
2	Экскаватор	Hyundai 305 LC	ш	1	0.9 м ³
3	Автосамосвал	Howo	ш	2	25 тн
4	Дугуйт ачигч	LIUGONG	ш	1	2.7 м ³
6	Түлшний машин	Hino	ш	1	4000 л
7	Усны машин	Камаз	ш	1	6000 л
8	Бутлуур	Hebei Wanquangmine	ш	1	80 м ³ /ц

1.9. Тэсэлгээний ажил

2022 онд 2 удаа уурхайн тэсэлгээний ажил хийгдэх ба нийт 35,5 мянган м³ уулын цул тэсэлнэ.

1.10. Ухаж ачих процесс

Шимт хөрсийгбульдозероор түрж, дугуйт ачигчаар автосамосвалд ачиж шимт хөрсний овоолго руу тээвэрлэсэн. Шимт хөрсний овоолгыг 38° градусын налуутайгаар үерийн ус болон салхины нөлөө бага байх газар байгуулсан. Шимт хөрсийг уурхайн талбай, овоолгын суурь, хүдрийн овоолго орчмын талбайгаас 0.8 метрийн зузаантайгаар хуулж гүйцэтгэсэн.

1.10.1. Уурхайн тээвэрлэх процесс

Уурхайн хөрс хуулалт, дайрга олборлолтонд ашиглах автосамосвалууд нь ил уурхайгаас хуулах хөрс болон олборлох дайргыг уурхайн гол замаар тээвэрлэж хөрсийг хөрсний гадаад овоолго, дайргыг хүдрийн агуулах (түр овоолго) хүртэл тээвэрлэн хураана.

2022-09-16

Баасан

2022-09-17 **10.2. Овоолох процесс**

Бямба Ил уурхайгаас гарах хөрсийг уурхайн өмнө талд орших гадаад овоолгод хураасан.

2022-09-18

Ням Дайргыг уурхайн зүүн хойд талд уурхайн амнаас 710 м зайд бутлах үйлдвэрийн хажууд дайрганы овоолгод овоолж, шимт хөрсний овоолгыг тусад нь хураана.

2.11. Бутлан-ангилах хэсгийн технологи сонголт

2022-09-19

Даваа Барилгын архитектур корпорац, Геологийн төв лабораториудад хийлгэсэн туршилтын үр дүн, адил төстэй барилгын чулууны ордын технологийг харьцуулан 2 шатны бутлалт, 2 шатны шигшилтийн технологийг сонгон ажиллана.

2.11.1. Бутлан-ангилах хэсгийн технологийн горим

2022-09-21

Лхагва Ил уурхайгаас ирсэн чулуулгийг урьдчиланшигшиж, шигшүүрийн дээд бүтээгдэхүүн хацарт бутлуурт орно. Шигшүүрийн доод бүтээгдэхүүнийг хоёр дахь шатны бутлуур луу өгнө.

2022-09-22

Пүрэв Хоёр дахь шатны бутлуураар бутлагдсан чулуу хоёрдугаар шатны чичиргээт шигшүүр рүү орно. Хоёрдугаар шатны чичиргээт шигшүүрээс -5+0 мм, -10+5 мм, -20+10 мм, +20 мм-ээс дээш ширхэглэлтэй 4 ангиллын бүтээгдэхүүн гарсан бөгөөд +20 мм-ээс дээш ширхэглэлтэй бүтээгдэхүүн хоёрдугаар шатны бутлуур руу эргэлтийн ачаалал болж, битүү циклээр холбогдон ажиллаж байна. Шигшилт нь хуурай орчинд явагдана.

1.12. Цахилгаан хангамж

2022-09-25

Ням Дархан-Уул аймгийн Дархан сумын нутагт байрлах Дарханы барилгын чулууны ордын Хадат хэсгийн барилгын ордыг ДСЦГС ХХК-ний эзэмшлийн цахилгаан дамжуулах агаарын шугамын боломжит цэгээс салбарлан, тус уурхай хүртэл 3.3 км

2022-09-26

Даваа үргэлжлэх 6.04 кВ-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугам татан, 6/0.4 кВ-т хүчдэлтэй 630 кВа-ын суурилагдсан хүчин чадалтай ЦЭХА-ээр хангахаар төлөвлөн ажиллаж байна.

1.13. Аянгаас хамгаалах байгууламж

2022-09-28

Лхагва Уурхайн шатах тослох материалын агуулах болон засварын талбайг аянгын хамгаалалтын төхөөрөмж, түүнийг ашиглах журмын дагуу тэсрэх бодисын агуулах, шатах тослох материалын агуулах ба засварын талбай нь аянгын шууд цохилтоос хамгаалагдсан байна.

2022-09-29

Пүрэв

1.14. Усан хангамж

2022-09-30

Баасан Орд ашиглалтын үед унд ахуйн усыг төслийн талбайгаас 2.5 км зайд орших гүний худагтай гэрээ байгуулан, зөөврөөр хангана.

2022-10-01

Бямба Төслийн нийт усны хэрэглээ: Дарханы барилгын чулууны ордын Хадат хэсгийн барилгын чулууны ордыг ашигласан усны хэмжээг дараах хүснэгтэд үзүүлэв.

Showing 1 to 31 of 31 entries

Хүснэгт 5. Төслийн нийт цэвэр усны хэрэглээ

Ашиглалтын жил	Усны хэрэглээ /мян.м3/			
	Уурхайн кемп, ахуйн хэрэглээ	Зам усалгаа	Ногоон байгууламжийн усалгаа	Нийт
1 дэх жил	21.6	1,390.32	384	1,795.92
2-22 дахь жил	830.1	30,587.04	1,536.00	32,953.14
Нийт	830.5	31,977.36	1,920.00	34,727.86

БҮЛЭГ 2. БОЛЗОШГҮЙ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлт нь байгаль орчинд учруулах гол сөрөг нөлөөлөл болон болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээг тодорхойлж, түүнд шаардагдах хөрөнгө зардлыг баталгаатай байлгах зорилт тавьж ажиллана.

Газрын гадарга:

- Овоолго зам талбай бусад байгууламжаар газрын гадарга өөрчлөгдөх,
- Уурхайн ухааш, овоолго үүсэхэд газрын хэвлий эвдэгдэх,
- Газрын хэвлийд үүсэх орон зай нь мал амьтан аюултай байдал үүсэх.

Агаарын чанар:

- Ашиглагдах тоног төхөөрөмж, тээврийн хэрэгслээс ялгарах нефтийн бүтээгдэхүүн, шатах тослох материалын ууршилт, автомашины хөдөлгүүрээс ялгарах хорт нэгдлүүд нь агаарыг бохирдуулах,
- Дайрга олборлох, хөрс хуулах, тээвэрлэлтийн явцад агаарт тоосжилт үүсэх,
- Уурхайн олборлолт, тэсэлгээний үйл явц, овоолгын талбайгаас салхинд хийсэх тоос шороо агаарыг байнга бохирдуулах,
- Олборлолт тээвэрлэлтийн явц, овоолгоос үүссэн тоос шороо агаарт тархаж агаарын чанарт сөрөг нөлөө үзүүлэх.

Хөрсөн бүрхэвч:

- Барилга байгууламж байгуулах, ил уурхайн үйл ажиллагааны явцад хөрс их хэмжээгээр эвдрэх, үүний улмаас хөрсний морфологи болон физик шинж чанар алдагдаж хөрсний үржил шим буурах, ойр орчмын талбайн хөрс доройтолд өртөх.
- Бүтээн байгуулалт болон барилгын чулуу олборлолтын явцад хүнд даацын машин, техникийн хөдөлгөөний улмаас өнгөн хөрс антропогени нөлөөлөлд өртөн, эрүүл талбай хөрсний овоолгод дарагдах, хөрсний гадарга дээр нарийн ширхэгт тоосны хучаас үе үүсэх,
- Машин техникийн олон салаа зам үүсч талбайн ургамлыг сүйтгэж, хөрсийг халцалж, газрыг элэгдэл эвдрэлд оруулан, тоос шороо ихээр дэгдэж агаар, орчны хөрс ургамлыг бохирдуулах,
- Хүн амын суурьшил нягтарснаас хөрсний элэгдэл эвдрэл, бохирдол үүсэх,
- Хөрс эвдэрч физик шинж чанар нь алдагдсанаар хөрс хуурайших, хөрсний биологийн нөөц хомсдох, үржил шим нь алдагдах,
- Хүнд даацын машин механизм, түүний тээвэрлэлт, засвар үйлчилгээний улмаас шатах, тослох материал, нефтийн бүтээгдэхүүн хөрсөнд нэвчиж хөрс бохирдуулах.

Ургамлан нөмрөг:

- Тоосжилт үүссэнээс ургамал ба ургамлын бүрхэвч дээр бууж, үүнээс шалтгаалан навч гэрлийг шингээх нь буурч ургамлын фотосинтезийн бүтээмж доройтох болно,
- Олборлолт, барилга байгууламж зэргээс газрын ургамал бүрмөсөн устана,
- Олон салаа зам, машин техникийн замбараагүй зорчих нь сөргөөр нөлөөлнө,

Амьтны аймаг:

- Олборлолтоос үүдэн мал амьтан үргэн дайжих,
- Уурхайн ухааш хоосон орон зайд мал амьтан унаж, бэртэх,
- Амьтан устах, дайжих, орчин тохигүйтэх зэрэг сөрөг өөрчлөлт нөлөөллөөс үүдэн амьтны аймаг нь аль нэг хэмжээгээр зайлшгүй гардаг. Жижиг мэрэгчээр хооллодог хөхтөн, шувууд тэжээлээ дагаж зурвас нутгийн орчноос холдоно.

Нийгэм эдийн засаг:

- Уурхайн үйл ажиллагааны улмаас гарах тоосжилт, ахуйн гаралтай хатуу, шингэн хог хаягдал, тоос шороо, чимээ шуугиан.
- Технологийн үйл ажиллагаанаас үүсэх тоосны 10 микроноос бага хэмжээтэй хэсгүүд нь хүний уушиг болон амьсгалын замын эрхтэнийг өвчлүүлэх гол эх үүсвэр болдог. Удаан хугацаанд сөрөг нөлөөтэй орчинд ажилласнаас ажилчдын анхаарал сарних, осолд өртөх, элдэв өвчинд нэрвэгдэж, хөдөлмөрийн чадвараа алдах зэргээр осол аюултай үр дагаврыг үзүүлнэ.
- Ажлын байрны эрүүл ахуй, хөдөлмөрийн нөхцлийг шаардлагын хэмжээнд байлгаж чадсанаар ажиллагсдын мэргэжлээс шалтгаалах өвчлөл, хөдөлмөрийн чадвараа түр алдах, үйлдвэрлэлийн ослоос урьдчилан сэргийлж чадна.

3. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Тус төслийн 2023 оны БОМТ нь Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29 –ний өдрийн А/618 тоот тушаалаар батлагдсан аргачлалыг баримтлан хийгдсэн бөгөөд төслийн үйл ажиллагааны онцлог, байршил, уурхайн ашиглалтын хугацаа зэргээс шалтгаалан байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээ, нөхөн сэргээлт зэрэг ажлууд хийгдэхгүй болно.

Энэхүү байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө, нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө, хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө, байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын талаар авах арга хэмжээ, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр, тус байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг оролцогч, сонирхогч талуудад тайлагнах хуваарь зэрэг ажлууд багтсан бөгөөд төсөл хэрэгжүүлэгч нь жил бүрийн 12 дугаар сарын 10-ны дотор тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг төлөвлөгөөнд тусгасан арга хэмжээний дагуу гаргаж, дараа оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний төслийн хамт холбогдох байууллагад хүргүүлж байх зайлшгүй шаардлагатай болно.

“Дарханы барилгын чулууны ордын Хадатын хэсгийн барилгын чулууны орд” нь 2023 онд 7 сарын хугацаанд олборлолт явуулна. БОМТ-нд 2023 онд нийт **787.8** мян.төг зарцуулахаар төлөвлөлөө.

4.1. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Хүснэгт 6. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний зардал

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ		Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжигч нэгж	Нэгжийн зардал, мян.төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, Мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
		1	2							
Агаарын чанар										
2	Агаарт аюултай хог хаягдлын талбайгаас нефтийн бүтээгдэхүүний ууршилт үүсэх	Аюултай хог хаягдлын цэгээс хог хаягдлыг зайлуулах	Төслийн талбайн байршилд	Тоо	Уурхайн дотоод зардлаар				2023	Хог хаягдлын тухай хууль,
3	Тоосжилт үүсч орчныг бохирдуулахаас урьдчилан сэргийлэх	Олборлолтын үед тоосжилт ихээр үүсэн үед шаардлагатай тохиолдолд зам усалгаа хийх.	Төслийн технологийн зам дагуу	км	Уурхайн дотоод зардлаар				2023	Агаарын тухай хууль, Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, Үнэглээний тухай хууль
4	Агаарын чанарт муутгаар нөлөөлөх авто тээврийн хэрэгслийн утааны хэмжээг бууруулах	Хүнд механизмүүд, тээврийн хэрэгслийн засвар үйлчилгээг байнга хийж, утааны яндантаас гарах хорт хийн хэмжээг стандартад хэмжээнээс хэтрүүлэхгүй байх	Төсөлд ашиглаж буй техник хэрэгслүүдэд	Тоо	-	-	-	400,0	2023	Агаарын тухай хууль, Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль
Хөрсөн бүрхэвч										

6	Хөрсөн бүрхэвчийн бохирдлыг бууруулах	Орон нутагтай хог хаягдлын гэрээ байгуулж, хог хаягдлыг цаг тухай бүрт нь тээвэрлүүлэх	Төслийн талбайн байршилд	тоо	Сар бүр үйл ажиллагааны зардлаас	2023	Хог хаягдлын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга MNS 5344 : 2011 Ахуйн хог хаягдлыг тээвэрлэхэд тавих ерөнхий шаардлага
		Тээврийн хэрэгслийг олон сагаа зам гаргахгүйгээр тогтсон нэг маршрутаар явуулах	Төслийн талбайн байршилд	тоо	Уурхайн дотоод төлөвлөгтөөр	2023	Хамгаалах тухай хууль Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хууль
7	Хөрсний эвдрэлээс урьдчилан сэргийлэх	Өнгөн хөрсийг хуулан авах, уурхайн үйл ажиллагаа эхлэхээс өмнө болон түүний явцад хуулан авсан өнгөн хөрсийг тусгайлан зассан овоолго байдлаар хадгалах.	Орон нутгийн зам болон төслийн талбайд	м2	Дотоод төлөвлөгтөөр	2023	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хууль
				Усны чанар			
10	Гүний усны бохирдолг үүсэхээс урьдчилан сэргийлэх ба гүний усанд нөлөөлөх байдлаас урьдчилан сэргийлэх	Ахуйн хэрэглээний усыг ил задгай асгахгүй байх арга хэмжээ авах	Төслийн талбайн байршилд	м ³	Дотоод төлөвлөгтөөр	2023	MNS ISO 16075-/1,2,3,4: 2018 Цэвэрлэсэн хаягдал усыг усаггаанд ашиглах гарын авлага. 1-р хэсэг: Ус дахин ашиглах төслийн үндсэн шаардлага
		Сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний нийт зардал				400,000 төгрөг	

4.2. Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээ

Хүснэгт 7. Дүйцүүлэн хамгаалах талбайн координат

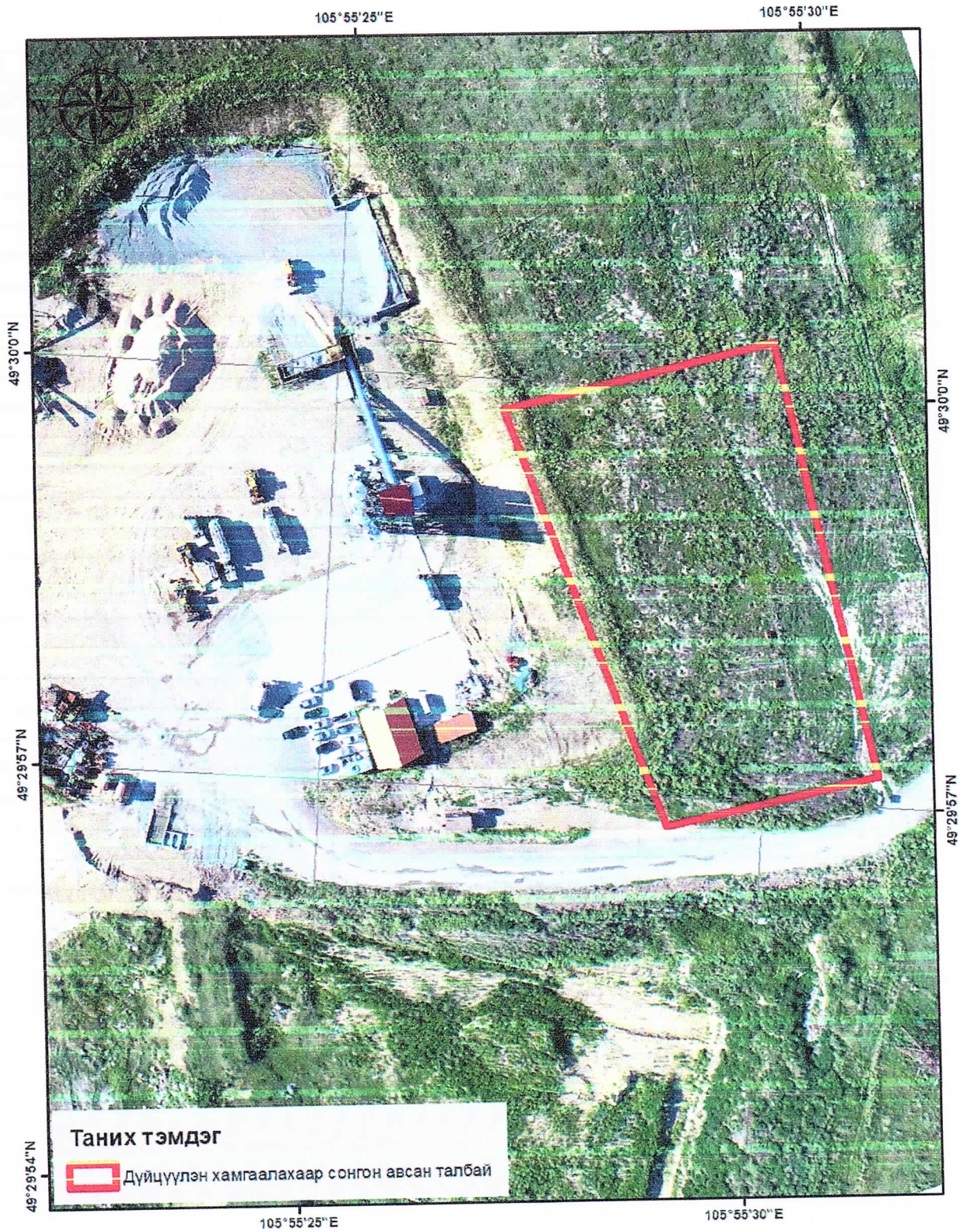
Цэгийн дугаар	Солбицлууд	
	Уртраг	Өргөрөг
1	105° 55' 21.32"	49° 30' 1.79"
2	105° 55' 26.80"	49° 30' 3.66"
3	105° 55' 31.46"	49° 29' 57.16"
4	105° 55' 29.52"	49° 29' 26.80"
5	105° 55' 25.72"	49° 30' 2.63"
6	105° 55' 22.54"	49° 30' 1.11"

Төслийн үйл ажиллагаа явуулж буй талбайн байршлын хажууд байрлах хуучин хогийн цэг байдлаар ашиглаж байсан талбайн нийт орчинд тархсан хогийг ковш ашиглан түрэлт хийн цэвэрлэж тухайн орчныг шимт хөрсөөр хучсан бөгөөд одоогоор тус талбайд байгалийн жамаараа олон наст ургамал ургаж байна.

Мөн 2022 оны төлөвлөгөөнд тухайн талбайд мод тарихаар төлөвлөгөө боловсруулж шуудуу байдлаар нүх бэлдэж үрсэлгээний модны нүх, тогоолсон байдлаар модны нүхийг ухааж бэлтгэсэн. Энэхүү 2022 онд бидний төлөвлөснөөр тухайн талбайн ногоон байгууламжийг нэмэх ажил хийх болсонтой холбоотойгоор тус талбайд мод тарих ажлыг хийсэн бөгөөд нийт 20 модыг хаврын улирал, нэмэлтээр 200 ш хайлаас, 83 ш нарс модыг суулгаад байна. Энэхүү ажлыг “Анто од” ХХК-тай хамтран хийсэн бөгөөд энэхүү ажлыг цаашид үргэлжлүүлэн хийхээр төлөвлөсөн буюу өмнөх жил болох 2021-2022 онд хийсэн мод тарих ажлыг үр дүнгүй ажил болгохоос урьдчилан сэргийлэх зорилгоор арчилгаа тордолгоо хийхээр төлөвлөв.

Хүснэгт 8. Төлөвлөгөөний нийт зардал

№	Агуулга	Зорилго	2023 онд гарах зардал
1	Өмнөх жил тарьсан 103 ш модны арчилгаа тордолгоог хийх	Өмнөх онд хийгдсэн ажлыг үр дүнгүй ажил болохоос урьдчилан сэргийлэх	Тухай бүрт нь дотоод зардлаар
2	Унаж үхэжсэн модыг суглан авч тухайн байршилд ахин мод нэмж тарих	Ургамлан бүрхэвчийн талбайг нэмэгдүүлэх	100,000
Нийт зардал		100,000	

Зураг 2. Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний талбайн байршил

4.3. Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

“Уулс ноён” ХХК-ийн ажилтнууд ажлын хариуцлага алдах, ялангуяа үйл ажиллагааны явцад технологийн горим зөрчсөнөөс элдэв осол гарч, уурхайн хэвийн ажиллагаа саатах, ажиллагсдын эрүүл мэнд хохирох, хөдөлмөрийн чадвараа алдах, тахир дутуу болох, хүний амь нас эрсдэх зэрэг осол аваар гарч болзошгүй тул аюулгүй ажиллагааг анхаарч ажиллана.

Хүснэгт 9. Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө ба түүний зардал

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ			Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
				Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	6		
1	Аюулгүй ажиллагааг хангах	Тээврийн хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжийн аюулгүй байдлыг тогтмол шалгах, хянах	Төсөлд ашиглаж буй техникуудад	4	5	6	2023	MNS 4598 : 2020 Авготээврийн хэрэгслийн техникийн байдалд тавих сөрөнхий шаардлага
2	Гал түймрээс урьдчилан сэргийлэх	Галын болон болзошгүй аюул, ослоос урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний талаар сургалт зохион байгуулах	ХАБЭА-ийн ажилтан нийт ажигчдад	Удирдлага зохион байгуулалтын зардал			2023	MNS 5566:2020
3	Аваар ослоос урьдчилан сэргийлэх	Хүчтэй салхи шуурганы үед уурхайн ажлыг түр зогсоох	Төслийн үйл ажиллагаанд	-	Догоод төлөвлөгтөөр		2023	-
4	Ажлын байранд үүсч болох эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх	Ажигчдыг ээлжинд гарахын өмнө аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа өгөх	Төслийн нийт ажигчдад	ХАБЭА-ийн ажилтны цалингийн зардалаас			2023	MNS 4968 : 2000 Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, эрүүл ахуй, Үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанд тавих сөрөнхий шаардлага
Осол эрсдэлийн менежмент төлөвлөгөөний нийт зардлын хэмжээ								
				Уурхайн дотоод зардлаар-				

4.4. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

Тус төслийн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болох хаягдал нь ахуйн хатуу хог хаягдал (хуванцар сав, шил, лааз, цаас, сав, баглаа боодол, ахуйн хэрэглээ гэх мэт), шингэн хаягдал (уурхайн хотхоны хэрэглээнээс хаягдах бохир ус, хоолны газар, усанд орох газар гэх мэтээс гарах бохир ус гэх мэт), аюултай хог хаягдал (хэрэглэсэн шатах тослох материал, тээврийн хэрэгсэлээс гарах дугуй, резин, ашигласан зай гэх мэт)-ын сөрөг нөлөөллийг бууруулах зорилготой ажиглана.

Хүснэгт 10. Төслийн үйл ажиллагаа явуулах талбайн хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг		Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
					5	6		
1	Хог хаягдлаас эвгүй үнэр гарч орчныг үнэрийн бохирдолд оруулахгүй байх	Ахуйн хатуу хог хаягдлыг орон нутгийн НААУГ-т тусшааж төвлөрсөн цэгт тухай бүрт тээвэрлүүлэх	Төслийн байршилаас хогийн төвлөрсөн цэг рүү	тоо	Уурхайн тогтмол зардлаар		2023 онд	Хог хаягдлын тухай хууль MNS 5344 : 2011 Ахуйн хог хаягдлыг тээвэрлэхэд тавих ерөнхий шаардлага
2	Аюултай хог хаягдлын цэгийн савны дүүрэгтийн улмаас хальж асгах борооны усаар угаалан гадаад орчныг бохирдуулах	Аюултай хог хаягдлыг зориулалтын газарт хадгалж, аюултай хог хаягдлыг дахин боловруулах үйлдвэр лүү тээвэрлүүлэх	Төслийн талбайн байршил	Тоо	Дотоод зардлаар		2023 онд	Аюултай хог хаягдлыг гур хадгалах, цуглуулах, тээвэрлэх, дахин боловруулах, устгах болон бүртгэх, тайлагнах журам
3	Гадаад орчинд хог тарж орчныг бохирдуулах	Аюултай хог хаягдлыг зориулалтын газарт хадгалж	Төслийн байршилд	м2	150,000		2023 онд	Хог хаягдлын тухай хууль

№	Болзошигүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8
Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал								
		аюултай хог хаягдлыг дахин боловсруулах үйлдвэр лүү тээвэрлүүлэх				150,000		

4.5. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

Уурхайн үйл ажиллагааны үед үүсэх сөрөг нөлөөллөөс сэргийлэх, байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээний үр дүнг дээшлүүлэхэд орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөр чиглэгдэнэ.

Хүснэгт 11. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр ба түүний зардал

№	Хяналт шинжилгээний үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
1		2	3	4	5	6	7	8
Агаарын чанар								
	Хүхэрлэг хий, азотын давхар исэл, нийт тоосжилт	Төслийн талбайн байршилд	5, 8 саруудад	2 удаа	40,000	80,000	Төслийн талбайн байршилд ялгарч буй эсвэл гаднаас орж ирж буй бохирдол үүсгэгч хүчин зүйлийг хянах зорилготой	Агаарын чанар, техникийн ерөнхий шаардлага: MNS 4585:2007 MNS 4048-88. Тоосны хэмжээг тодорхойлох жингийн арга. MNS 3384-82. Сорьд авахад тавих ерөнхий шаардлага MNS 4585-98. Агаар орчны чанарын үзүүлэлт. Ерөнхий шаардлага MNS 12.055-91. Ажлын байрны агаар дахь тоосны хэмжээг тодорхойлох Дэлхийн банк. Төрөл бүрийн ажлын орчин дахь дуу шуугианы хязгаарлагдлууд, 2007.04.30
Хөрсөн бүрхэвч								
	Хөрсний ерөнхий агрохимийн шинжилгээ, хүнд металл	Төслийн талбайн байршилд	5, 8 саруудад	2 удаа	28,400	57,800	Төслийн үйл ажиллагаа явуулж буй талбайн	Газар шорооны ажлын үед үржлийн шимт хөрс хуудалт, хадгалалт MNS5916:2008

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын пэгтийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
Усны чанар								
Төслийн үйл ажиллагаанд ашиглаж буй ундны усыг цэвэршүүлсэн ус авч ашиглаж байгаа тул орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт оруулах шаардлагагүй гэж үзлээ.								
Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр					137,800 төг			

4.6. Уандлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

Барилгын чулууг олборлох үйл ажиллагаанаас үүсэх сөрөг нөлөөллүүдийг бууруулах, арилгах, байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээг хэрэгжүүлэх бөгөөд үүнд төслийн удирдлагын хэмжээнд онцгойлон анхаарч хэрэгжүүлэн шаардлагатай арга хэмжээнүүд байхаар байна.

Хүснэгт 12. Уандлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв	Хэрэгжүүлэх хувьнар			Хариуцсан албан тушаалтан	Тайлбар
			Сар ...	Сар ...	Сар ...		
				2022 он			
1	Байгаль орчныг хамгаалах тухай сургалт ажлыг зохион байгуулах	Байгаль орчны мэргэжилтний цалингийн зардлаар	-	-	-	Байгаль орчны мэргэжилтэн	Байгаль орчны мэргэжилтний ажлын байрны онцлог нь байгаль хамгаалах төдийгүй бусад ажигчдыг өөрийн ажилд татан оролцуулах үүрэг, эрхийг хүлээдэг
	Ажилчдыг нарийн мэргэжлийн эмчийн үзлэгт хамруулах	Үйл ажиллагааны дотоод зардлаар	-	-	-	Компаний захирал удирдлагууд	Өөрийн ажиллаж буй нийт ажилчиддаа аюулгүй ажиллах орчин нөхцөлөөр хангах, өөрийгөө аливаа эрсдэлээс хамгаалж сургах нь ХАБЭА-ийн ажилтны үүрэг болно.
	Осол аваар, гал түймэр, усны аюул мэтийн гэнэтийн ослоос урьдчилан сэргийлэх, осол гарсан тохиолдолд шуурхай хэрэгжүүлэх арга хэмжээг зохион байгуулах талаар сургалт, сурталчилгааны	ХАБЭА-ийн ажилтны дотоод зардлаар	-	-	-	ХАБЭА-ийн ажилтан	
Удирдлага зохион байгуулалтын ажлын нийт зардал			Тухайн ажлыг харуулсан ажилчдын төлөвлөлт болон цалингийн зардалд тусгардсан				

4.7. Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биедлийг нөлөөллийн бүсийн одооноос сүүгчдэд тэйлэгнэх төлөвлөгөө

Хүснэгт 13. Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө

№	БОХТ-ний биелэлтийг тайлагнахад оролцогч тагууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал, төг	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан/ажилтан	Зохион байгуулах газар
1	Дархан сумын өөрийн харьяалаг бүхий багийн иргэдийн нийтийн хуралд тайлагнах	Бичгэн болон танилцуулга хэлбэрээр /амаар/	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээг хэрэгжүүлсэн тагаар танилцуулж санаг авах	9-р сард	Компанийн дотоод зардлаар	Удирдлагууд болон БОМэргэжилтэн	Дархан сум
2	Дархан-Уул аймгийн Засаг даргын 2020 оны А/500 дугаар захирамжаар байгуулсан ажлын хэсэг	Бичгэн болон танилцуулга хэлбэрээр /амаар/	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг дүгнүүлэх	10-р сард	Компанийн дотоод зардлаар	Удирдлагууд болон БОМэргэжилтэн	Дархан-Уул аймаг
3	Тухайн асуудлыг эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага болох БОАЖЯ	Бичгэн тайлангийн хэлбэрээр	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг дүгнүүлэх, багтлуулах	12-р сард	Компанийн дотоод зардлаар	Удирдлагууд болон БОМэргэжилтэн	БОАЖЯ
Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө							

Хүснэгт 14. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал

№	Биелэлтийн зориулалт	Нийт зардал
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	400,000
2	Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	2023 онд хийгдэхгүй
3	Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний нийт зардал	100,000
4	Осол эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө	Уурхайн дотоод зардлаар
5	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	150,000
6	Орчны хяналт шинжилгээний ажлын зардал	137,800
7	Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө	Дотоод зардлаар
8	Нөлөөллийн бүсийн иргэд, БОМТ-г сонирхогч талуудад танилцуулах	Дотоод зардлаар
2023 оны БОМТ-ний нийт зардал		787,800